

Nove teme, nova orodja in inovativne prakse socialnih partnerjev

Povzetek

Uvod

Glavni cilj te primerjalne študije je bil zbrati informacije o tem, kako organizacije socialnih partnerjev po vsej Evropski uniji uvajajo in uporabljajo nove teme ter inovativne pristope, orodja in prakse. Študija je osredotočena na odzive, ki jih socialni partnerji raziskujejo za obravnavo različnih izzivov in potreb, ki se pojavljajo v delovnem življenju. Njen obseg je omejen na prakse socialnih partnerjev na medsektorski, sektorski in nacionalni ravni v obdobju med letoma 2000 in 2014. Temelji na pregledu literature o Eurofoundovih in drugih raziskavah in je oprta na informacije in analize, ki so jih zagotovili člani Eurofoundove mreže evropskih korespondentov iz EU in Norveške.

Ozadje politike

Socialni dialog je v Evropi še vedno pomemben. Trideset let po začetku socialnega dialoga na ravni EU se vsi udeleženci strinjajo, da je treba prizadevanja v okviru evropskega socialnega dialoga ponovno spodbuditi. Poleg tega je bilo v političnih razpravah na ravni EU poudarjeno, da so se zlasti po krizi leta 2008 začele nove razprave o socialni pravičnosti, demokraciji, kakovosti dela ter novih modelih odnosov med delodajalci in delojemalci, ki postavljajo pred preizkušnjo tradicionalne vrste teh odnosov in sistemov socialnega dialoga. Zato je pomembno proučiti, kako so se socialni partnerji odzvali na množico političnih, pravnih in socialnih izzivov z raziskovanjem novih tem in orodij ter razvojem inovativnih pristopov.

Ključne ugotovitve

Organizacije socialnih partnerjev po vsej Evropi s sprejemanjem ukrepov obravnavajo izzive, s katerimi se srečujejo. Kljub temu se pomen, razvoj in uspešnost teh ukrepov še vedno razlikujejo in jih je težko oceniti.

Nove in inovativne teme v programih vseh držav članic

Prvi pomemben element, ki je obravnavan v študiji, je razmejitev vidika novosti. Ta je bil obravnavan glede na posamezni nacionalni okvir in institucionalno okolje, saj se sistemi odnosov med delodajalci in delojemalci ter načini sodelovanja med organizacijami socialnih partnerjev zelo razlikujejo glede na institucionalno ozadje.

V študiji sta opredeljeni dve glavni vrsti novih tem:

- tiste, ki so nove z vseevropskega vidika (kot so podnebne spremembe), in
- tiste, ki so nove samo za nekatere države članice (kot je enakost spolov).

Poleg teh razlik je ena od najpomembnejših ugotovitev študije, da socialni partnerji v vseh državah EU sprejemajo nove teme za svoje programe politike ter uporabljajo nove in inovativne rešitve za odzivanje na nove izzive. V več državah sodelujejo tudi pri organizacijskih prilagoditvah, kot so združitve in spodbude za zaposlovanje. Obseg novih obravnavanih tem in motivacija za njihovo obravnavo se med starejšimi in novejšimi državami članicami zelo razlikujeta. V zvezi s tem je mogoče opredeliti tri glavne skupine držav. Prvo sestavlja 11 držav (tiste, ki so se EU pridružile po letu 2004, in Združeno kraljestvo), katerih nacionalni socialni partnerji obravnavajo predvsem teme, uvedene v okviru političnega programa na ravni EU. Socialni partnerji v drugi skupini (10 držav v srednji, vzhodni in južni Evropi) so presegli „minimalni katalog“ novih tem, saj si prizadevajo zajeti več novih skupin na trgu dela ali skupine z nizkimi plačami ali stopnjami izobrazbe in obravnavajo vprašanja socialne varnosti. Socialni partnerji v tretji skupini (osem nordijskih in zahodnoevropskih držav) so v odziv na notranje in zunanje spodbude in izzive raziskali največ različnih novih tem.

Analiza kaže, da so pobude na ravni EU, zlasti sporazumi socialnih partnerjev na ravni EU, na primer sporazumi o zaposlitvi za določen čas, delu na daljavo in enakosti spolov, močno vplivali na izbiro novih tem, ki jih bodo obravnavali nacionalni socialni partnerji. Ta vpliv je viden predvsem v državah, v katerih sta organizacijska zmogljivost in politični vpliv socialnega dialoga in socialnih partnerjev razmeroma majhna (na primer v državah srednje in vzhodne Evrope).

Večji pritisk na socialne partnerje za spremembe

Študija potrjuje, da se je pritisk na socialne partnerje za zagotovitev sprememb po letu 2008 v vseh državah članicah močno povečal. Vendar se zdi, da je ta razvoj izrazitejši v državah južne Evrope in da je posebej očiten v državah, ki jih je kriza leta 2008 najbolj prizadela.

V študiji je bilo opredeljenih več dejavnikov sprememb, ki so skupni delodajalcem in sindikatom. Ti dejavniki so:

- notranji izzivi, vključno z organizacijskimi izzivi, kot je potreba po odzivu na vse bolj raznoliko delovno silo in populacijo podjetij, ter
- zunanji izzivi, kot so prestrukturiranje, naraščajoča brezposelnost in pravne reforme, ki urejajo odnose med delodajalci in delojemalci.

Analiza kaže tudi, da imajo socialni partnerji skupne interese in pomisleke glede potrebe po izboljšanju nabora znanj in spretnosti ter odzivu na demografske spremembe in vse večjo raznolikost na trgu dela. Imajo tudi skupni interes za stabilizacijo in okrepitev vloge socialnega dialoga.

Vendar obstajajo tudi bistvene razlike. Sindikati so bili med letoma 2000 in 2014 intenzivneje organizacijsko prestrukturirani kot organizacije delodajalcev. Med socialnimi partnerji še vedno obstajajo velike razlike glede obravnavanja posebnih tem in izvajanja politik v zvezi z delovnim življenjem.

Jasno je, da se vsi socialni partnerji niso sposobni prilagoditi novim praksam in jih uporabljati. To je predvsem posledica razlik v organizacijski moči in posebnih okvirih odnosov med delodajalci in delojemalci. V študiji je bila ugotovljena polarizacija med državami članicami, v katerih imajo socialni partnerji pomembno vlogo pri urejanju delovnega življenja, in državami članicami, v katerih nimajo nobene vloge.

Tri različne vrste vpliva

Ocenjevanje socialno-ekonomskega vpliva novih praks in inovacij je zahtevno. Ta študija opredeljuje tri različne vrste vpliva:

- skoraj regulativni vpliv na delovne pogoje, ki je prisoten zlasti v državah severne in zahodne Evrope;
- velik, vendar manj univerzalen vpliv, ki je prisoten zlasti v državah južne Evrope;
- zanemarljiv vpliv, zlasti v državah srednje in vzhodne Evrope.

Študija je pokazala, da te tri vrste vpliva na splošno sovpadajo z različnimi modeli odnosov med delodajalci in delojemalci v Evropi. Največji vpliv je bil dosežen v tistih državah severne in zahodne Evrope, za katere so značilni močni sindikati in organizacije delodajalcev.

Sklepne ugotovitve

Organizacije socialnih partnerjev že uporabljajo nekaj inovativnih pristopov v okviru prizadevanj za zadovoljitev novih potreb in raziskovanje možnosti, ki jih ponujajo zadnje reforme sistemov odnosov med delodajalci in delojemalci. Vendar še vedno obstaja velika potreba po oceni točnega obsega in vpliva teh pristopov: ukrepi, ki bi prispevali k oceni trenutnih ukrepov in razvoju drugih uporabnih možnosti, bi se lahko pripravili na nacionalni in sektorski ravni.

Priznava se, da je treba okrepiti proces socialnega dialoga. Ukrepi, oblikovani na sektorski ali nacionalni ravni, bi lahko povečali sposobnost socialnih partnerjev, da se odzovejo na nove teme in izzive.

Inovacijska moč in potencial socialnih partnerjev in socialnega dialoga izvirata iz njihove samostojnosti, ki jo je treba podpirati.

Poleg obravnavanja vprašanj v zvezi z zaposlovanjem bi morali oblikovalci politike podpirati ter krepiti vlogo in sodelovanje socialnih partnerjev in socialni dialog z razpravo o pomembnih izzivih, s katerimi se spopadajo evropske družbe.

Dodatne informacije

Poročilo *Nove teme, nova orodja in inovativne prakse socialnih partnerjev* je na voljo na spletnem mestu:
<http://www.eurofound.europa.eu/publications>.

Za dodatne informacije se obrnite na vodjo raziskav Isabello Biletta na e-naslovu: ibi@eurofound.europa.eu